

Gastredactioneel: Sekse, gender en seks

Charles Picavet¹, Hanneke de Graaf¹, Henny Bos²

1. Rutgers WPF, 2. Universiteit van Amsterdam

Mannen komen van Mars en vrouwen van Venus. Dat wilde het populaire boek uit 1992 ons in ieder geval doen geloven. Mannen en vrouwen werden neergezet als in essentie verschillend. Alleen door die verschillen te accepteren en te begrijpen zouden we de problemen in de omgang tussen de seksen overkomelijk kunnen maken (Gray, 1992). Deze zienswijze werd weliswaar succesvol aan de man en vrouw gebracht, maar stuitte ook op weerstand. Hoe zit het met gelijkwaardigheid als de verschillen zo diep zijn ingebakken? Er zijn dan ook anderen die beweren dat mannen en vrouwen juist fundamenteel gelijk zijn. Eventuele verschillen zijn het gevolg van dat wij anders omgaan met mannen en vrouwen. Bijvoorbeeld verschillen in mannen- en vrouwenbreinen, en vooral de consequenties die deze zouden hebben, zijn onderwerp van kritiek (Fine, 2011).

Toch zijn er wel degelijk sekseverschillen. Als het om seks gaat, dan zijn de verschillen het grootst bij masturbatie en *casual* seks. Mannen masturberen meer en hebben minder bezwaar tegen seks buiten de context van een liefdesrelatie. De meeste sekseverschillen zijn echter vrij klein en lijken ook nog minder groot te worden, vergeleken met de jaren 60 (Oliver & Hyde, 1993). Het bestaan van verschillen maakt echter nog niet duidelijk waardoor de verschillen worden veroorzaakt. Zijn het biologische factoren of is het eigenlijk een gevolg van socialisatie? In andere woorden, is het vanwege (de biologische) sekse of vanwege (het sociale) gender? Zouden we niet eigenlijk beter verschillen naar gender kunnen

bekijken dan verschillen tussen biologische mannen en vrouwen?

Waarschijnlijk is er geen leefdomein waarin sekse en gender zo relevant zijn als het domein seks en relaties. De meeste mensen, zowel mannen als vrouwen, vallen ofwel op mannen of op vrouwen (Kuyper, 2006). Blijkbaar is sekse een belangrijk indelingsprincipe voor relaties. Maar niet alleen sekse is van belang, ook gender maakt veel uit. Een verwijfde man heeft het niet makkelijk bij het vinden van een partner. Homomannen hebben bijvoorbeeld een voorkeur voor 'mannelijke' mannen, zelfs – hoewel minder – als zij zichzelf als verwijfd bestempelen (Bailey, Kim, Hills & Linsenmeier, 1997). Gender atypisch gedrag kan blijkbaar fungeren als *turn-off*. De enige jaren geleden hippe 'metroman' werd vooral gedefinieerd aan de hand van genderrollen. Hij moest wel zorgzaam zijn en lief met de kinderen, maar zeker ook weer geen watje, en hij viel natuurlijk alleen op vrouwen! Inmiddels lijkt de metroman van het toneel verdwenen, al heeft hij zijn sporen nagelaten in de verkoop van cosmetische artikelen voor mannen. Voor vrouwen lijken de genderrollen soms iets minder strikt dan voor mannen. Vrouwen met broeken zijn al lang geen bezienswaardigheid meer, maar de mannenrok is nog altijd niet aangeslagen. Toch moeten vrouwen ook op het koord balanceren om aan de man te komen. Hoe vrouwelijker zij eruit ziet, hoe aantrekkelijker zij wordt gevonden (Perrett et al., 1998).

Wij zullen niet te ver ingaan op de discussies over sekse, gender en seks, maar dit overlaten aan de bijdragen in dit themanummer. De artikelen zijn bewerkingen van lezingen die zijn gepresenteerd tijdens de studiedag 'Mannen van Mars, vrouwen van Venus, en seksuologen...?'. Allereerst een bijdrage van Rudi Bleys, die een historisch exposé geeft over het nature-nurture debat ten aanzien van sekse en gender. Hij laat onder meer zien dat sekse en gender niet zomaar

van elkaar te onderscheiden zijn op basis van biologie versus contextuele invloeden. Vervolgens presenteert bioloog Jan Hindrik Ravesloot een inkijkje in de fysiologische processen die samengaan met verliefdheid en liefde. Hij beschrijft genetische, neurofysiologische en psychofysiologische veranderingen die plaatsvinden tijdens relatievorming, bij verliefdheid en liefde. Vanuit een heel andere hoek, namelijk een meer constructivistisch-psychologische, houdt Ine Vanwesenbeeck een pleidooi om niet zozeer te focussen op sekse als het gaat om seksualiteit, maar veel meer te kijken naar hoe gender wordt vormgegeven in seksuele interacties, maar ook binnen de seksuologie. Tot slot vertelt Thomas Wormgoor in een artikel over zijn persoonlijke en professionele ervaringen met genderdysforie. Dit geeft een mooi inkijkje in de levens van mensen voor wie 'gender doen' niet vanzelfsprekend of gemakkelijk gegeven is.

Twee presentaties op de studiedag konden niet worden bewerkt tot artikelen. We missen nu een bijdrage over sekseverschillen in redenen om seks te hebben van Lisa Dawn Hamilton. De powerpoint van deze presentatie is wel te vinden op de website van de NVVS. Daarnaast missen we een kritische bijdrage van Rik van Lunsen over de rol van biologische factoren bij seksualiteit. Desalniettemin menen wij dat

dit themanummer een mooi overzicht biedt van de discussies over sekse en gender, uiteraard toegespitst op seksualiteit.

Literatuur

- Bailey, J.M., Kim, P.Y., Hills, A., & Linsenmeier, J.A. (1997). Butch femme or straight acting? Partner preferences of gay men and lesbians. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73, 960-973.
- Fine, C. (2011). *Waarom we allemaal van Mars komen: Hoe neuroseksisme aan de basis ligt van verschillen tussen man en vrouw*. Arnhem: Terra Lannoo.
- Gray, J. (1992). *Mannen komen van Mars, vrouwen van Venus: Mannen zijn anders, vrouwen ook*. Utrecht: Spectrum.
- Kuyper, L. (2006). Seksualiteit en seksuele gezondheid bij homo- en biseksuelen. In F. Bakker & I. Vanwesenbeeck (red.), *Seksuele gezondheid in Nederland 2006*. Delft: Eburon.
- Oliver, M.B., & Hyde, J.S. (1993). Gender differences in sexuality: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 114, 29-51.
- Perrett, D.I., Lee, K.J., Penton-Voak, I., Rowland, D., Yoshikawa, S., Burt, D.M., Henzi, S.P., Castles, D.L., Akamatsu, S. (1998). Effects of sexual dimorphism on facial attractiveness. *Nature*, 394, 884-887.